

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

DOI: 10.52122/nisantasisbd.1377487

MÜLTECİ OL(AMA)MAK: İZMİRLİLERİN MÜLTECİLERİ GÖRME BİÇİMLERİ

Dr. Osman ŞİMŞEK*

* Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan
ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji
Bölümü.

e-posta: osmnsmssek7@gmail.com

ORCID 0000-0001-5619-704X

ÖZ

Bu makale 2018-2022 yıllarında İzmirli mültecileri görme biçimini merkeze aldığımız araştırmanın sonuçlarından üretilmiştir.¹ Mültecilerin yoğun olduğu bölgelerde İzmirliyle yapılan derinlemesine görüşmeler ve ilgili literatür taraması sonucunda mülteci olmak ya da olmamak hem hukuki boyutu hem de yerel halkın bakış açısı üzerinden tartışılmaktadır. Araştırmanın ana sorusunu yoğun bir Suriyeli göçünü karşılayan Türkiye'de geçen bunca zamana rağmen bu insanların geçici koruma kimliğine hapsedilerek neden mülteci olamadıkları ve özelde İzmirli mültecilerin bakış açısında mülteci olmanın içerdiği zorluklar ve açmazlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda konunun hukuksal arka planı verilmekte, ardından İzmirli mültecilerin zihinlerinde tasarladıkları mülteci olma halinin neleri içerdiği ve bir bakıma kimleri dışarıda bıraktığı irdelenmektedir. Araştırma, mülteci ol(ama)ma başlığıyla değerlendirilse de aslında perdenin arkasında temel insan haklarına sahip bir insan ol(ama)ma halinden söz edilmekte ve bu halin önce nasıl hukuki sınırlara takıldığı sonrasında ise gündelik hayatta İzmirli mültecilerin görme biçimlerinin de bu durumu nasıl pekiştirdiğini tartışmaya açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Mülteci, İzmir, Suriye, İnsan Hakları

Jel Kodları: D8 ,D83, Z0, Z1.

BEING (UN)ABLE TO BE A REFUGEE: THE PERCEPTION OF REFUGEES BY THE PEOPLE OF İZMİR

ABSTRACT

This article is based on the results of a research conducted between 2018 and 2022, focusing on how the people of Izmir perceive refugees. Through the results of in-depth interviews with Izmir residents in areas where refugees are concentrated, as well as a review of relevant literature, being or not being a refugee is discussed via both the legal dimension and the perspectives of the local population. The main question of the research addresses why, despite the considerable time that has passed since the influx of Syrian refugees into Turkey, these individuals are confined to temporary protection status rather than being recognized as refugees, and specifically the challenges and dilemmas associated with being seen as a refugee from the viewpoint of Izmir residents. In this context, the legal background of the issue is provided, followed by a scrutinization of who can be included or excluded based on the idea of being a refugee in the minds of Izmir residents. While the research is framed under the title of "Being (Un)able to Become a Refugee" it actually mentions the state of being (un)able to have fundamental human rights and opens the debate of how this state, first caught up in legal boundaries, and then how this situation is being reinforced by the way Izmir residents perceive them in the daily lives of people.

Keywords: Migration, Refugee, Izmir, Syria, Human Rights

Jel Codes: D8, D83, Z0, Z1.

Geliş Tarihi/Received: 17.10.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 13.01.2024

Yayın Tarihi/Printed Date: 30.06.2024

Kaynak Gösterme: Şimşek, O., (2024). "Mülteci Ol(ama)mak". *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(12) 20-36.

¹ Bu makale, "İzmirli mültecilerin bakışı üzerine bir alan araştırması" başlıklı doktora tezinden faydalanılarak üretilmiştir.

GİRİŞ

Dünya genelinde 100 milyonu aşkın insan; şiddet, baskı, çatışma, zulüm ve insan hakları ihlalleri sonucunda, yerinden yurdundan edilmiş olup² genellikle gittikleri yerlerde de benzeri sıkıntılarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Küresel göç hareketlerinin her geçen gün artmasında ve düzensizleşmesinde, dünyadaki savaşların ve iç çatışmaların önemli bir payı bulunmaktadır. Özellikle Orta Doğu'daki istikrarsız, kaotik durum ve bitmeyen şiddet döngüsü yarattığı güvenliksiz ortam nedeniyle göç eden insan sayısının bir hayli artmasına sebep olmaktadır. Nihayetinde 2011 senesinde Suriye'deki savaş ve çatışmalardan kaynaklı meydana gelen zorunlu göç dalgası, tarihteki büyük kitlesel göç hareketlerinden biri olarak anılmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü'ne göre, 2011 yılından bu yana 6 milyona yakın Suriyeli, sığınabilecekleri güvenli bir bölge arayışında Lübnan, Türkiye, Ürdün'e ve ötesine göç etmişlerdir. Ayrıca Suriye'nin içinde de 6,6 milyon insan yerinden edilmiş olup savaşın gölgesinde yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaktadır.³ Gerçekleşen kitlesel Suriyeli göçünü karşılayan ülkelerin başında olan Türkiye'de, 20 Ekim 2022 tarihi itibarıyla kayıt altına alınmış geçici koruma kimliğine sahip olan 3 milyon 622 bin 468 kişi bulunmaktadır.⁴ Suriyeli sığınmacılara ek olarak, 170 bin Afgan, 143 bin Iraklı, 39 bin İranlı, 5 bin 700 Somalili ve diğer uyruklardan 11 bin 700 olmak üzere yaklaşık 4 milyon mülteci bulunuyor.⁵ Sonuç olarak Türkiye, Suriye'deki iç savaşın yarattığı şiddet sarmalından kaçmak zorunda kalan milyonlarca sığınmacıya ev sahipliği yaparak dünyada en fazla mülteci barındıran ülke konumuna gelmiştir. Hiç şüphesiz bu boyuttaki bir nüfus hareketinin ciddi toplumsal ve hukuksal yansımaları olmaktadır.

Araştırmanın ilk kısmında sorunların ağırlıklı olarak yaşandığı hukuksal alana yoğunlaşarak mültecilerin yasal haklarına ve Türkiye'de mülteci politikalarına odaklanılmıştır. Öncelikle göçmen/sığınmacı/mülteci gibi kavramların, yaşadığımız dünyada neye karşılık geldiği tartışılmış ve ulus-devletin vatandaşı olmayan yabancıların bir bakıma sadece "insan olmanın" hangi haklarla ilişkilendirildiği irdelenmiştir. Ardından Türkiye'nin günümüzdeki göç politikaları ve bu politikalara etki eden unsurlar incelenmiştir. Özellikle yakın dönemde başta Suriye olmak üzere Orta Doğu ve Afrika'nın çeşitli ülkelerinden Türkiye'ye doğru gerçekleştirilen göçlerin, Türkiye'deki göç politikalarına etkisi irdelenmiştir. Son olarak 2011 senesinden beri Türkiye'de geçici koruma statüsüyle yaşamını sürdüren milyonlarca Suriyelinin uluslararası hukukta hakları olan mültecilik hakkını neden Türkiye'deki göç hukukunun sağlayamadığı masaya yatırılmaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünde ise mülteci olma hali sosyolojik perspektiften ele alınıp, İzmirli yurttaşlarla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerin sonuçlarıyla birlikte Türkiye'ye göç etmiş Suriyelilerin neden mülteci olamadıkları yerli halkın bakış açısından, bir bakıma mülteci olma halinin kabulü ve reddi yerli halkın bakış açısından irdelenip değerlendirilmektedir.

1. Türkiye'deki Mülteci Hukukunun Gelişimi

Mülteci olma halini Maley (2016:31), herhangi bir ülke yönetiminin bireyi mülteci olarak tanımmasının ötesinde bir durum olduğunu savunur. Öte yandan korumaya ve güvenli alana ihtiyaç duyan insanların devletin korumasından yararlanması için o devletin kişiyi mülteci statüsünde tanıması şarttır. 1951 Sözleşmesi ve 67 Ek Protokolü gibi mülteci hukukunun temel metinlerinin başında yer alan uluslararası anlaşmalar, uluslararası korumanın sağlanmasını bir statü çerçevesinde ele almakta, statü koşullarını sağlayan insanların mültecilik hallerinin kanunen tanınmasını sağlayacak kriterleri açıklamaktadır (Öztürk, 2017:204). Geliştirilen bu standartlara rağmen kimi ülkeler -Türkiye'nin 1951 Sözleşmesine şart koştuğu coğrafi çekince gibi- mülteci tanımına kendi şartlarına uygun eklemeler yapabilmektedir. Faist'in de (2000/2003:112) vurguladığı gibi sığınma hakkı tanımının, egemen ulus devlet otoritelerinin bir ayrıcalığı olması ve kimin mülteci olup kimin olamayacağına dair hakkaniyetli bir tutumun

² <https://tr.euronews.com/zorla-yerlerinden-edilenlerin-sayisi>

³ <https://www.unhcr.org/tr/suriye-acil-durumu>

⁴ <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi>

⁵ <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>

olmaması nedeniyle yurtlarını terk etmek zorunda kalan çoğu kişi belirsizlik içinde yaşamını sürdürmektedir. Türkiye’de de olduğu gibi fiilen mülteci olan kişilerin sığındığı devletlerce farklı statülere sahip olabilecekleri durumlarla karşılaşmaktadır. Bu durumunun yarattığı eşitsizliklerin daha net anlaşılması için Türkiye’deki hukuksal sürecin ayrıntılarına ve gelişimine bakmak bu aşamada yerinde olacaktır.

Türkiye, uluslararası mülteci hukukunun temeli olan 1951 Mülteci Sözleşmesi ve 1967 Mülteci Protokolünü kabul edip, Resmi Gazete’de yayımlayarak yürürlüğe sokmuştur. Mültecilerin hukuki statülerini ve sahip oldukları hakları belirleyen her iki uluslararası sözleşmeye de taraf olan Türkiye, taraf olan çoğu ülkeden farklı olarak her iki sözleşmeye de coğrafi “sınırlama” şartı getirmiştir. Böylelikle mülteci hak ve statüsü sadece Avrupa’da yaşanan olaylar neticesiyle Türkiye’ye sığınma talebinde bulunan bireylere tanınacağı beyan edilmiştir (Ergüven ve Özturanlı, 2013: 1031). Buna göre Türkiye sadece Avrupa’dan gelenleri mülteci olarak kabul etmekte ve Avrupa dışında kalanları ise “şartlı mülteci” statüsünde kabul etmektedir. Kısaca Avrupa’dan gelen sığınmacılar haricinde gelen sığınmacılara mülteci statüsü tanımamaktadır ve Sözleşme sorumluluklarına uygun olarak mülteci statüsünü hak eden bireyleri “şartlı mülteci” olarak kabul etmekte ve ancak üçüncü bir devlete kabul edilene dek devletlerarası bir güvence sunmaktadır (Toplu, 2014: 12).

Türkiye’nin göç politikalarının şekillenmesindeki önemli durakları ise şöyle sıralanabilir. Öncelikle Türkiye coğrafi konumu gereğince dünden bugüne kitlesel ve bireysel birçok göçe tanıklık etmiştir; Cumhuriyetin ilanından sonra mübadele ile Osmanlı’nın eski topraklarında yaşamlarını sürdüren ve baskı gören Türklerin dönmesi ve komşu ülkelerde süren iç çatışmalar, ekonomik ve siyasi sorunlar nedeniyle Türkiye’ye çeşitli göçmen grupları akın etmiştir. Bu göç hareketlerinin yönetimi için Türkiye’ye kimlerin göç edebileceği ve göç edenlerin yasal statülerini belirleyen esas kanunlar, sözleşmeler ve yönetmelikler çıkarılmıştır. Mülteci hukuku alanında Türkiye’deki ilerlemelerin başında 1951 Cenevre Sözleşmesinin ve 1967 Ek Protokolünün kabul edilmesi gelmektedir. Türkiye’de bu alanın esas gelişimi 1994 senesinde yayınlanan İltica ve Sığınma Yönetmeliği ile olmuştur. Ülkemizde göçmenler/mülteciler ile ilgili temel düzenleyici belge ise 14 Haziran 1934 senesinde ve 2510 sayılı İskân Kanunudur. Kanun, ülkemize doğru gerçekleşen göçleri ve sığınma talebinde bulunanların hakları ile göçmenlerin yerleşimleri gibi konuları düzenlemektedir. 2006 senesinde, 2510 sayılı Kanunun yerini 5543 sayılı kanun almıştır (GİGM, 2014: 7). Bu kanunla nüfus mübadelesiyle gelen göçmenlerin durumunu düzenleme ve Türk kültürüne aitlik taşımayanların göçmenliğe kabul edilip edilmeyeceği meseleleri masaya yatırılmıştır (Akyürek, 2007: 139). 1934 yılında yürürlüğe giren İskân Kanunu; göçmen, serbest göçmen, iskânlı göçmen, münferit göçmen ve toplu göçmen gibi farklı göçmen gruplarını tanımlamış olsa da soy temelli bir merkezi esas alması sebebiyle kısıtlı bir yapıya işaret etmektedir. Haliyle sözü edilen göçmen tanımındaki kısıtlı anlayış, bugünün şartlarında düzenli/düzensiz göç ve uluslararası koruma alanlarını kapsayan geniş göç literatürüne göre eksik kalmaktadır. Kanunun ele almadığı ve dışında kalan göçmenler/yabancılara dair iş yaşamı gibi ihtiyaç duyulan gerekli işlemler için 1951 senesinde Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşmeden (MHSİS) bir yıl önce 1950 senesinde yürürlüğüne konan 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanunlarla ilgili alandaki boşluklar giderilmeye çalışılmıştır (GİGM, 2014: 7). Kanunu’nun 3/d maddesinde göçmen “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır” şeklinde tanımlanmıştır. Kanundan da anlaşılacağı üzere farklı bir ülkeden göçle gelenlerin ülkemizde göçmen olarak kabul görmesi için Türk soyundan gelmiş olması ve kültürüne bağlılığı ön şart olarak aranmaktadır. Bu kanunun Fransız İhtilalinin etkisiyle Türkiye’nin ulus devlet yaratma serüvenindeki milliyetçilik şiarının, homojen bir nüfus yaratmak için soydaşlık temeline sadık kalınarak inşa edildiği görülmektedir. Öte yandan 21. Yüzyılda değişen ve çeşitlenen küresel göçler nedeniyle kanunda çeşitli değişiklikler yapılarak revize edilmiştir.

Bu değişikliklerin başında ise 2011 senesinde Suriye’de iç savaşın patlak vermesiyle komşu ülkelere sığınmak zorunda kalan milyonlarca sığınmacının yarattığı göç sorununa çözüm arayışı

gelmektedir. Bu süreçte açık kapı politikası benimseyen ve kapılarını Suriyelilere açan Türkiye'nin hakim literatürde sıklıkla "bir anda dünyada en fazla 'mülteciye' ev sahipliği yapan ülke konumuna" geldiğinden söz edilmektedir. Oysa bu yaygın söyleme karşın Türkiye'de mülteci sayısı yok denecek kadar az. Suriyelilere bir insan hakkı olarak mültecilik hakkı tanınmamaktadır. Öte yandan yukarıda sözü edilen bu süreç, Türkiye'nin yakın dönemdeki göç politikalarının biçimlenmesinde ve yeni mevzuatların ortaya çıkmasında aktif rol oynamıştır. Bu yeni politikaların detayları ise aşağıda ele alınmaktadır.

1.1. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

2011 senesinde çok sayıda sığınmacının sınırlarımıza gelmesi ve uygulamaya konan açık kapı politikası, acil ve geçici bir göç yönetimini devreye soktu. Suriye'den göç edenleri başlangıçta "misafir" olarak tanımlayan ve bu bağlam içinde ağırlayan Türkiye, sonrasında bu kişilere temel bir koruma sağlamak için geçici koruma statüsü tanımıştır. İlk etapta bu bireylerin temel ihtiyaçları ve bilhassa barınma gereksinimlerini karşılamak amacıyla altyapı oluşturmaya çalışmıştır. Geçici koruma statüsü, acil ve kitlesel göç akınları karşısında, geçici bir süreliğine çözüm sağlama amacı gütmektedir. Bu statü uluslararası sözleşmelere tabi olarak, devletlerin geri göndermeme sorumlulukları çerçevesinde kitlesel göç akınları karşısında kişilerin bireysel statülerini belirleme çabalarında fazla zaman kaybetmeden uygulanan tamamlayıcı ve pratik bir çözüm yoludur (GİGM, 2014). Fakat Türkiye'de yaşamını sürdüren Suriyelilerin sayısının göz ardı edilemeyecek çokluğa ulaşması ve durumun "geçiciliğine" ilişkin umudunun ortadan kalkmasıyla birlikte bir yasal düzenleme ihtiyacı doğmuş ve 2013 senesinde Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, ülkedeki yabancıların hukuksal statülerini belirlemek amacıyla yürürlüğe girmiştir. Mülteci hukuku alanının içinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün de oluşturulmasına yer verildiği ilk bütüncül ve kapsamlı düzenleme, 04.04.2013 yılında 6458 Sayılı YUKK ile sağlanmıştır. Bu kanun, Türkiye'nin gereksinimlerini ve AB mevzuatlarını dikkate alarak, uluslararası düzenlemelere uygun biçimde oluşturulmuştur. Kanun çeşitli alanlarda önemli değişiklikler getirmesine karşın coğrafi çekinceyi korumakta ve diğer konuları da bu perspektiften inşa etmektedir. YUKK ile 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne coğrafi sınırlamayı göz önünde bulundurarak taraf olan Türkiye uluslararası alanda belirtilen koruma türlerini, "mülteci", "şartlı mülteci", "ikincil koruma", ve "geçici koruma" biçiminde yeniden tasarlamıştır. Önceki mevzuatın temelini teşkil eden ve yalnızca Avrupa'dan sığınanları "mülteci" olarak gören anlayış, YUKK ile aynı kalmış ve önceki tanımlamalarda "sığınmacı" kavramından vaz geçilerek onun yerine "şartlı mülteci" kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Erdoğan, 2015: 50-51; Ergüven ve Özturanlı 2013: 1033). Avrupa Birliği uygulamalarından esinlenerek hazırlanan bu yasal çerçeve, mülteci olanla olmayan arasındaki sınırı keskinleştirmekle kalmamış, ülkemizde yaşayan yabancılar arasında da aşılması zor sınırlara dayanan bir hiyerarşi oluşturmuştur.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun ne tür bir gereksinimden kaynaklandığını ise Ergüven ve Özturanlı (2013: 1032-1033) şöyle açıklamaktadırlar: Türkiye coğrafi, stratejik, kültürel ve siyasi konumu sebebiyle, tarihsel süreçte önemli göç dalgalarını karşılamış olsa da göç hareketliliğinde ağırlıklı "geçiş ülkesi" olarak görülmektedir. Son yıllarda ise Türkiye barındırdığı potansiyeli ve bölgede giderek artan gücüyle birlikte "hedef ülke" konumunda görülmeye başlanmıştır. Bu süreçte Türkiye'nin değişen konumu ve artan göç hareketliliği sebebiyle mevcut mevzuatı, göç alanındaki gerekli ihtiyaçların giderilmesi karşısında yer yer yetersiz kaldığı fark edilmiştir. Bu nedenle göç ve iltica alanında uzmanlaşmış bir kamu kurumuna ihtiyaç duyulmuştur. İltica ve Göç Eylem Planı doğrultusunda Türkiye'nin göç mevzuatı, rejimin Avrupa Birliğiyle uyumlu hale getirilmesi gerekliliğinin bir sonucu olarak yürürlüğe girmiştir.

Türk Mülteci hukukunda, YUKK'un düzenlemeleri kabul edilinceye değin uluslararası koruma biçimlerini şekillendiren temel bir yasa oluşmamıştır ve ulusal güvenliği, insan haklarını ve uluslararası ilişkileri direkt etkileyen bu son derece mühim konuların uygulanışı, ağırlıklı idarî düzenlemeler vasıtasıyla ilerletilmeye çalışılmıştır. YUKK'un yürürlüğe girmesiyle, uluslararası korumanın aktif bir şekilde uygulanmasına ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi ve bu koruma türüne başvuruda bulunanlar ile korumadan yararlanan yabancıların hak ve sorumlulukları

belirlenmeye çalışılmıştır (Çelik, 2015). TBMM tarafından 2013 yılında kabul edilen YUKK ile sığınmacıların Türkiye'ye giriş, kalış ve çıkışları belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye'ye sığınmak zorunda kalan bireylere sağlanacak hizmetlerin de neler olacağı açıklanmıştır. YUKK uluslararası korumayı "mülteci", "şartlı mülteci" ve "ikincil koruma" statüleri olarak üçe ayırmakta fakat "geçici koruma" durumunun eklenmesiyle Suriyelilere ilişkin pragmatist bir çözüm arayışı içine girmiştir. YUKK (2013) ile Türkiye'de sığınma başvurusu yapanlara 4 dört farklı koruma statüsü tanımlanmaktadır:

Mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba aidiyeti veya siyasi görüşlerinden ötürü baskı ve zulüm tehlikesi ile karşılaşmaktan korktuğu için yurttışı olduğu devletin sınırlarının dışında olan ve o devletin korumasından faydalanamayan yahut can güvenliği endişesi sebebiyle faydalanmak istemeyen yabancıya veya benzeri olaylar neticesinde daha öncesinde tabi olduğu devletin dışında bulunan, yurduna can güvenliği endişesi nedeniyle dönemeyen/dönemeyen vatansız insanlara statü belirleme prosedürleri sonrasında mülteci statüsü tanınır.

Şartlı Mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba aidiyeti veya siyasi görüşlerinden ötürü baskı ve zulüm tehlikesi ile karşılaşmaktan korktuğu için yurttışı olduğu devletin sınırlarının dışında olan ve o devletin korumasından faydalanamayan yahut can güvenliği endişesi sebebiyle faydalanmak istemeyen yabancıya veya benzeri olaylar neticesinde daha öncesinde tabi olduğu devletin dışında bulunan, yurduna can güvenliği endişesi nedeniyle dönemeyen/dönemeyen vatansız insanlara statü belirleme prosedürleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir.

İkincil Koruma: Mülteci veya şartlı mülteci olarak görülmeyen fakat kendi ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası ile infaz edilecekler, b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalabilecekler, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri sebebiyle şahsına yönelik ciddi tehditlerle karşılaşacak olması sebebiyle üye olduğu devletin veya ikamet devletin korumasından faydalanamayan veya söz konusu tehdit sebebiyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız insanlara, statü belirleme prosedürü sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

Yukarıda sözünü edilen statü türlerine ek olarak YUKK'un 91. Maddesinde belirlenmiş geçici korumanın detaylarından söz etmek yerinde olacaktır. İlgili kanunda: "Yurdunu terk etmeye zorlanmış, terk etmek zorunda kaldığı yurduna dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak umuduyla kitlesel şekilde sınırlarımıza varan veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir" tanımıyla geçici korumanın içeriği belirlenmiştir. 2014 senesinin ekim ayında yürürlüğe giren geçici koruma yönetmeliği Suriyelileri kapsayacak hale getirilmiştir. Yönetmelikle birlikte, Suriye'den Türkiye'ye sığınmak zorunda kalan mültecilerin eğitim, sağlık, istihdam, barınma gibi temel ihtiyaçlara erişimleri güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu yönetmelikte, düzensiz göç ile Türkiye'ye girenlerin cezalandırılmamaları ve zorla geri gönderilmemeleri konularında çeşitli uygulamalara yer verilmiştir (YUKK, 2013).

Dördüncü kategori ve en kritik kategori olan "Geçici Koruma", Suriye'den Türkiye'ye sığınan Suriyeli ve Filistinliler için geçerlidir. Bu Geçici Koruma Yönetmeliğine sahip bireyler sağlık, eğitim, yasal oturum, sosyal destek ve sınırlı çalışma haklarına erişim sağlamaktadırlar. Geçici koruma altındaki kişiler bireysel olarak uluslararası koruma talebinde bulunamazlar ve uzun vadede Türk vatandaşlığı ihtimalleri yoktur. Bu "geçici" statünün süresi hükümetin kararına bırakılmıştır (Kaya ve Eren, 2015). Bu statü beraberinde belirli haklar ve yükümlülükleri de getirmektedir. Öncelikle devletler geçici koruma statüsü sağladığı insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak zorunda oldukları gibi bu statünün tanındığı insanlara çeşitli hak ve yükümlülükler de sağlamak zorundadır.

Türkiye, göç hareketliliğinde ağırlıklı olarak transit bir ülke olarak görülüp algılanmaktadır. Geçici koruma statüsü geçen yıllarda Bulgaristan'dan başta olmak üzere Irak'tan ve Yugoslavya'dan gelen kitlesel sığınmacılar için uygulanmıştır (Kirişçi, 2000: 57-62). Türkiye'deki mülteci hukukunda, sığınma ve geçici koruma kavramlarına ilk olarak 1994 Yönetmeliğinde rastlanılmaktadır. Geçici korumanın aktif bir şekilde gündeme girişi ise 2011 senesinde Suriye'de meydana gelen iç savaş sonrası, Türkiye sınırlarına gelmek zorunda kalan 4 milyon Suriyeli sığınmacıya tanınmasıyla olmuştur (Kaya ve Eren, 2015: 42-50). Ülkemizde geçici koruma ilk kez bir kanun ile YUKK kapsamında düzenlenmiştir. Sığınmacılara geçici korumanın sağlanması için kitlesel olarak yurdunu terk etmeye zorlanmış olmaları, terk etmek zorunda kaldığı yurduna geri dönememeleri, acil ve geçici korumaya ihtiyaç duymaları gerekmektedir (Töre, 2016: 109). Geçici koruma yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinin ana nedeni ise kitlesel bir şekilde Türkiye'ye göç eden Suriyelilere ilişkin hukuksal bir zemin sağlamaktır. Çünkü 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne coğrafi çekincelerle taraf olan Türkiye'de sadece Avrupa'dan gelen yabancılar mülteci statüsü alabilmektedir. Haliyle Türkiye'nin mültecilere ilişkin bu şartlı kabulü, Suriyelilerin mültecilik şartlarını sağlamasına rağmen Avrupa menşeli olmadıkları için taleplerini karşılamamış ve süregelen bir statü boşluğu ile karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur. Bu kanun sayesinde Suriyeli sığınmacıların statü boşluğu kısmen giderilmeye çalışılmıştır.

Geçici Koruma Yönetmeliği ile Suriyeliler "Geçici Koruma Kimlik Belgesi" olarak yasal olarak ülkemizde yaşamlarını sürdürebilmekte ve bu belge için herhangi ücret ödememektedirler. Bu kimlik belgesi, Yabancıları Koruma Kanununda düzenlenen ikametgâh izni yerine sayılan evraklara eşdeğer değildir. Geçici koruma kimliği, Türk vatandaşlığı alma hakkı yahut vatandaşlığa geçiş hakkı sağlamamaktadır (GİGM, 2019). Geçici koruma statüsü ilk olarak bu korumaya sahip olan insanların, rızaları dışında Suriye'ye geri gönderilmemelerini güvence altına almaya çalışmaktadır. Ayrıca bu koruma kimliğine sahip olan kişilere Türkiye'de yasal olarak kalış hakkı tanınmaktadır. Öte yandan Geçici Koruma Yönetmeliğinin 6. Kısımında, bu statüye sahip kişilere sağlanacak hizmetler başlığı altında Suriyelilere sağlanacak hizmetler belirlenmiştir. Bu yönetmeliğin 26. maddesinde yabancılara sağlanabilecek istihdam, sağlık, eğitim, yardım ve hizmetler ile tercümanlık vb. hizmetlerin sağlanabileceği hususlar yer almaktadır. Fakat bu hakların devletlerce bir yükümlülük üzerinden değil, takdir yetkisine bağlı olarak sağlandığının altı çizilmelidir (Resmi Gazete). 1951 Cenevre Sözleşmesi, mültecilere tanınması gereken hakları yer vermiş fakat geçici koruma statüsüne sahip bireylerin haklarını devletlerin kendi inisiyatiflerine bırakmıştır. Genel olarak baktığımızda uluslararası hukukta mültecilere sağlanan eğitim, sağlık, çalışma gibi haklardan geçici koruma altındaki bireylerin de yararlanması gerekir. Fakat geçici koruma hakkı çoğunlukla kitlesel gruplar halinde gelen bireylere tanındığı için bu korumayı sağlayan devletlerin mülteci sağlandığı gibi tüm bu hakları, geçici koruma statüsündekilere de sağlanması çeşitli zorlukları içerebilmektedir (Kaya ve Eren, 2015: 53).

Genel olarak baktığımızda YUKK, Türkiye'ye göç eden yabancıların hukuksal statülerindeki boşluğu tam anlamıyla gidermemektedir. Hali hazırda geçici koruma kimliği, Suriyelilere sağlık, iş piyasasına erişim, eğitim ve çeşitli kamu yardımlarına erişim sağlamasına olanak tanımaktadır. Fakat Suriyelilere sağlanan bu statü, Cenevre Sözleşmesinin belirttiği mülteci statüsünden onları mahrum etmekte ve vatandaşlık haklarına ulaşmalarını engellemektedir. Bu kanunun geçici bir perspektif üzerine kurulu olması nedeniyle Suriyeli göçmenlerin temel ihtiyaçları karşılanırsa da savaşın uzamasıyla Türkiye'de yerleşikliğe doğru geçen Suriyelilerin uzun vadedeki ihtiyaçları göz ardı edilmektedir. Hukuksal arka planına kısaca yer verdiğimiz bu tartışma sonrasında aşağıda mülteci olma haline ve yerli halkın mültecileri görme biçimine yer verilecektir.

2. Mülteci Olma Hali

Mülteci olma, çoğu kez tahmin edilemeyen büyük felaketler neticesinde hayatı yeniden kurgulamak zorunda kalma haline işaret etmektedir. Aşına olunan toplumu, mekânı, kültürü, değerleri, normları ve en önemlisi insanları arkasında bırakarak yeni bir topluluğun parçası

olmak için yeni davranış pratikleri, yeni değerleri, yeni kültürleri kısaca yeni bir toplumsal yapıyı öğrenmek ve anlamak zorunda kalmaktır (Morrice, 2011:2). Mülteci olma hali içerisinde barındırdığı zorunluluğa ek olarak geride bırakılan yaşam ile göç edilen yer arasındaki değerlerin, aşinalıkların, yasaların ve kültürel örüntünün karşılıklı ilişkilerini de içermektedir (Jansen ve Löfving, 2009:8). Mülteci terk etmek zorunda kaldığı yurdundaki toplumsal örüntü ile varış noktasındaki yeni toplumun ilişkiler ağı arasında sürekli olarak git gel yaşar. Mülteci, düşünce dünyasında ve eylemlerinde eski ve yeniyi sürekli bir arada taşır. Bir arada taşıma halinin yarattığı kaçınılmaz çatışmalar ve açmazlara karşın mülteciler eski ile yeni arasındaki dengeyi inceliklerle sağlamak zorunda kalırlar. Yersiz yurtsuz edilen, mülteci kılınan yeni bir dünyaya adapte olması her daim belirli güçlükler içermektedir. Bu güçlüklerin başında ise kayıplar gelmektedir. Çünkü göç salt bir yerinden edilme sürecini ifade etmez; aynı zamanda bu hareketin her aşması çeşitli kayıpları da içerisinde barındırmaktadır.

Yukarıda sözü edilen yersiz yurtsuz kılınan mülteci yurduunu, yaşadığı yuvasını, arkadaşlarını ve ailesini, sosyal çevresi ve aidiyetleriyle taşıdığı güvende olma hissinin yitimini deneyimler. Göç süreci başlı başına bir stres içerirken mülteciler ek olarak travmalar, kayıplar, ekonomik sorunlar, kültür şoku, ırkçılık, güvensizlik hissi gibi çok farklı zorlukları da deneyimleyebilmektedirler (Frater ve Mathieson, 2004:21). Bu süreci Camino ve Krulfeld (2005:1) şöyle açıklar: Mültecilik deneyimi köklerinden sökülme, kişinin yurduyla arasına giren mesafeyi, özlemleri, kayıpları, değişimleri ve ayak uydurmayı içeren girift bir süreci işaret eder. Göçmen için planlı ve yavaş ilerleme şansına sahip olan bu süreç, mülteci de genellikle plansız ve hızlı karar vererek ilerlemeyi gerektirir. Savaşın yarattığı kaosla birlikte hayatlarında büyük değişimlerin yaşandığı mülteciler, sadece zulümden kaçan kişiler değildir. Yaşanan veya yaşanabilecek olası senaryoları hesaplayarak can güvenlikleri tehlikeye girmeden vatanlarından ayrılma kararı almak zorunda kalanlardır (Maley, 2016:7). Saldırı veya savaş korkusu, her insanı endişelendirir fakat her zaman insanları göç etmeye zorlayan direkt bir tehdit olmayabilir. Suriyeli örneğinde görüldüğü üzere, kimyasal silah kullanımına dair olası bir tehlike insanların yaşadıkları yerden ayrılmaları için güçlü bir sebep yaratmaktadır (Omidian, 2005:139).

Mülteci olma hali salt göç yolculuğuna ve bu yolculuğun içerdiği zorluklara işaret etmez. Park'ın da (1928/2016:70-75) vurguladığı gibi mekânsal değişimin yanı sıra zayıflayan aile bağlarını, göç edilen ülkedeki insanların ve kültürlerin karşılaşmalarını, anlaşmazlıklarını ve kaynaşmalarını da içermektedir. Mültecilerin şiddet, savaş, açlık, despotizm gibi insan yaşamını kısıp alan unsurlardan kaçıp farklı devletlerin kapılarını çalması insanlık tarihinin acı bir gerçeğidir. Kapıyı çalan bu mülteciler bugün olduğu gibi geçmişte de ev sahibi toplumlar tarafından çoğu zaman yabancı olarak görülmüştür. İzmir özelinde ev sahibi toplum ile yabancı/Suriyeli arasındaki ilişkiyi anlamaya çalıştığımız bu araştırmanın bulgularının detayları ise aşağıda verilmiştir.

3. Yöntem ve Teknik

Mültecilerin ağırlıklı olarak istatistikler üzerinden ve güvenlik perspektifinden düşünülmesi ve değerlendirmesine karşın meseleyi derinlemesine ele alınmaya çalışılan araştırmanın saha çalışması, yurt içi ve yurt dışından gelen göçleri anlama noktasında özgün bir konuma sahip olan İzmir'de gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerini tercih edilen araştırmada, İzmirli yurttaşlarla "derinlemesine görüşme tekniği" kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiş ve alanın ışığında beliren temalar aracılığıyla bulgular analiz edilmiştir. Son olarak, nitel araştırmaya uygun şekilde araştırmada büyük ölçekli genellemeler yapmak yerine İzmirlilerin Suriyelileri görme biçimlerini öğrenme hedeflenmiştir.

Nitel araştırma sürecinde araştırmacının anlamaya, öğrenmeye çalıştığı şey katılımcıların deneyimlerini nasıl yorumladıkları ve bu deneyimlere hangi anlamları yükledikleridir. Kısaca araştırma anlam ve anlamaya odaklanmaktadır. Olayın görüşmecinin değil, katılımcının perspektifinden görülebilmesine yoğunlaşılır (Merriam, 2013). Bu yöntemde gözlem, görüşme ve doküman analizi vb. veri toplama teknikleri uygulanır ve çalışma sırasında katılımcıların bakış açıları gerçekçi ve kapsamlı biçimde ortaya konulmaya çalışılır (Yıldırım 2011). Ayrıca gözlenen durum çalışmacının gayesine göre şekillendirilmez. Gözlem esnasında esas gaye bireylerin birbirleriyle etkileşim biçimlerini, ilişki kurma pratiklerini ve yaşamlarında bu ilişkilere yükledikleri anlamlar ağını doğrudan inceleyebilmektir (Punch, 2005). Nitel

araştırmada en temel veri toplama tekniği görüşme/mülakattır. Punch'ın da (2005) belirttiği gibi, insanların sosyal gerçekliğe ilişkin algılarına, anlamlandırmalarına, tanımlamalarına ve yaşamı inşa edişlerine vakıf olmanın en iyi yolu görüşme yapmaktır. Patton (2014), üç farklı görüşme türünden söz eder; sohbet tarzı görüşme, genel mülakat kılavuzu yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği. Araştırmada sohbet tarzı görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılardan mültecilere yönelik derinlemesine bilgiler edinebilmek ve verilere görüşme tekniği dışında ulaşabilmenin zorlukları göz önüne alındığı için bu yöntem tercih edilmiştir. Örneklem seçiminde yerli halkın mülteciye bakış açısını bir bütünsellik ve kapsayıcılık içinde ele almak için mekân ve bireylerde farklı olan bazı kriterlerin -mülteciyle temas noktaları ve mülteci nüfusunun yoğunluğu gibi- önceden belirlenerek, bu kriterler ışığında mekânların ve katılımcıların seçildiği "maksimum çeşitlilik örnekleme" kullanılmıştır (Creswell, 2007: 126). Araştırmanın evrenini İzmir'deki yerli halk, örneklemini ise mültecilerin yoğunlukla yaşadıkları -Konak, Bornova, Buca- çeşitli bölgelerde ikamet eden yerleşikler başta olmak üzere derinlemesine görüşmeler gerçekleştiren İzmirli vatandaşlar oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında toplam 15 İzmirli ile görüşülmüş olup, katılımcıların demografik bilgileri aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Bölge
K-1	42	Kadın	Konfeksiyoncu (Kemeraltı)	Şirinyer/Buca
K-2	58	Erkek	Eczane	Basmane/Konak
K-3	40	Kadın	Otel İşletmecisi (Basmane)	Karşıyaka
K-4	31	Erkek	Esnaf	Kemeraltı/Konak
K-5	48	Erkek	İşçi	Limontepe/Karabağlar
K-6	50	Erkek	Terzi	Basmane/Konak
K-7	52	Kadın	İşçi	Buca
K-8	38	Erkek	İşçi	Ayk. Sitesi/Bornova
K-9	42	Erkek	Özel Sektör	Bostanlı/Karşıyaka
K-10	32	Kadın	Özel Sektör	Buca
K-11	29	Erkek	Berber	Basmane/Konak
K-12	37	Kadın	Özel Sektör	Çamdibi/Bornova
K-13	46	Kadın	Özel Sektör	Bornova
K-14	39	Erkek	Taksici	Buca
K-15	27	Erkek	Garson	Alsancak/Konak

*Katılımcıların belirlenmesinde, bölge seçiminde olduğu gibi çeşitli kriterler gözetilmiş; katılımcıların farklı yaş gruplarından, cinsiyetlerden, eğitim seviyelerinden ve meslek gruplarından olmalarına dikkat edilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgileri alınmamış, katılımcılar K1, K2, K3, ... olarak adlandırılmıştır.

4. Bulgular ve Değerlendirme

Araştırmanın bulguları sohbetlerde belirginleşen temalar (Sosyal Mesafe ve Suriyeliler Temas, Türkiye'nin Yeni Ötekileri: Suriyeliler, Toplumsal Bütünleşme ve Uyum, İzmir'e Uyum, Hangi Uyum?, Birlikte Yaşamın Olanaklılığı Üzerine vs.) üzerinden gruplandırılarak yorumlanmıştır. Bu makalede ise mülteci ol(ama)ma halinin belirginleştiği tema üzerinden analiz edilmiştir. İzmirli yerleşiklerin Suriyelilere bakış açısını öğrenmeyi amaçlayan araştırmada dikkat çeken mülteci ol(ama)ma hali, bu makalede katılımcıların görüşleri ekseninde aşağıda irdelenmektedir.

4.1. Savaşın Mültecileri

Mültecilik her şeyden önce bir zorunluluk halidir. Bu zorunluluğun en yaygın nedeni ise dünyada bitmek bilmeyen şiddet ve savaş döngüsüdür. Bireyi mülteci kılan temel sebeplerin başında gelen savaş ve çatışma olgusu, İzmir halkının nezdinde pek karşılık bulamamış gibi. Katılımcıların bir kısmı bu insanların savaştan kaçmadığını yahut savaşın çoktan bittiğini belirtirken katılımcılardan bazıları ise savaşın vatanı terk etmek için bir neden sayılmayacağını dile getirmektedir. Katılımcıların aşağıdaki anlatılarında, yerli halkın savaş mağduru bir mültecinin vatanını terk etmeye zorlayan en önemli sebebi değersizmiş gibi gösterme eğilimi göze çarpmaktadır. Bu değersizleştirme süreci aynı zamanda İzmirli yerleşiklerin kimlik inşasıyla yakından ilişkilidir. Savaş mağduru mülteci kimliğinin erozyona uğratılmasıyla pekiştirilen ve yeniden üretilen bir kahraman Türk mitinin güçlendirildiğini görmekteyiz. Bu durum bizlere aynı zamanda İzmir'deki yerli halkın kimlik inşası sürecinin, başka kimliklerin yıkımıyla birbirine bağlanmış olduğuna dair ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların anlatılarına bakıldığında:

"Savaştan kaçtık diyorlar. Yalan hocam, hepsi yalan geçen Facebook'ta gördüm Suriye'de insanlar denize giriyor, barlarda eğleniyorlar. Bunlar sırf oraya dönememek için savaşı bahane ediyorlar. Gelmişler İzmir'e, sırtlarını devlete yaslamışlar, her yerden para alıyorlar. Onlar için cennet işte..." (K1)

"Bunlar mülteci falan değil, savaştan kaçmıyorlar ki... Adamların tek derdi güzel bir yere kapak atmak. İzmir onlar için normalde hayal ama işte savaştan kaçtık deyip mağdur ayağına yatıyorlar. Şimdi de tek yaptıkları yiyip, içip milleti rahatsız etmek." (K2)

"Savaştan kaçan adama biz niye bakalım. Ülkesini savunmak yerine bir adam şayet kaçmayı yeğliyorsa ben ona adam demem. Biz olsak kaçır mıyız? Asla. Türk milleti vatanını bırakıp kaçmaz. Bu Araplar öyle değil, en ufak zorluğa gelemiyorlar." (K14)

"Her millet kendi kaderini belirlemek mecburiyetinde. Sen oradan savaştan mı kaçyorsun acaba, yoksa daha değişik bir hayat için mi? Bunun bence irdelenmesi lazım. Mücadeleden kaçarsa, kusura bakmasın ben burada ona iyi bakmam. Ha! Mağdur olursun, eşin, çocuğun vardır kaçarsın. Biz millet olarak bağrımıza basarız ama ben ülkem için binlerce şehit veriyorsam, sen de kalacaksın. Düşünün ben nereye kaçayım bir Türk olarak? Bu ülkeyi terk edeceğime, başkalarına bırakacağıma ölmeyi yeğliyorum. Sen ne yapıyorsun? Sen de kaçmayı yeğliyorsun." (K11)

Yukarıdaki katılımcıların anlatılarındaki dikkat çeken ilk argüman Suriye'de savaşın artık olmadığı, Suriyelilerin bu söylemi buradaki hayatlarını terk etmemek için bir nevi bahane olarak kullandıkları ve mağdur rolüne böylelikle devam ettikleri yönündedir. Savaştan kaçmış Suriyelilerin durumu zaten mağduriyeti içeriyorken, alan çalışmasının çıktıkları gösteriyor ki genel kanı bu yönde değil. Mağduriyet ve 'mültecilik' arasında var olmayan bir sebep sonuç ilişkisinin hâkim söylem içinde yer ettiğini söylenebilir. Normalde birbirini içermesi gereken mağduriyet ve mültecilik halinin birbiri ardılı haline getirilip hak edip etmeme turnusolü olarak kullanılmasına tanık olunmaktadır. Ayrıca bu mağduriyetin en azından mülteciler için çıkış

noktası açısından önemli bir unsur olduğunu unutmamak gerek. Buradaki mağduriyet mülteciye var eden koşullara işaret etmektedir. Sonrasında inşa edeceği hayatı bir mağduriyet kıskacına alma koşulu taşımamaktadır. Öte yandan aradan geçen onca seneye rağmen bazı bölgelerde çatışmalar bitse de Suriye’de hala savaş bitmedi. Oluşturulan güvenli alanlarda ise olanaklar oldukça sınırlı. Geri dönmeyi düşünecek olan Suriyelileri asgari seviyede olsa bile taşıyabilecek barınma, sağlık, eğitim, ulaşım, gıda ve sağlık hizmetleri gibi genel alt yapı henüz oluşturabilmiş değil.⁶

Faist’e (2000/2003:43) göre mülteci tartışmalarında, coğrafi hareketliliğe olanak tanıyan şartlar ile hareketsizliğe neden olan koşulların dikkatlice üzerinde durulması gerekir. Özellikle bu koşulları dikkate almadan geliştirilen yorumların ayrımcı pratiklere neden olabileceğini belirtir. Katılımcıların anlatılarına bakıldığında özellikle Suriyelileri “ülkelerini terk edip kaçmakla” suçlayan bir söylem geliştirdikleri veya “vatansever olmadıkları” yönünde yaygın bir kanı olduğu görülmektedir. Hatta yer yer kimi katılımcıların “gerekirse vatanın uğruna ölürsün de bırakıp kaçmazsın” şeklinde yaklaşımları, mültecilerin yaşama hakkını ihlal etmektedir. Sennet (2011/2014:67) bu yaklaşımın oldukça yaygın olduğunu belirterek, mültecilerin sıklıkla “neden kendi memleketinde değilsin?” tarzında sorularla karşılaştığını öne sürmüştür. Katılımcıların bu noktada anlatılarına bakıldığında:

“Onları korumak için bizim gençlerimiz savaşa gidiyor. Gel gör ki, gençleri ülkelerini bırakıp kaçıyorlar. İzmir’de böyle gezmeleri hoş mu sizce? Biz onlar için savaşırken onlar tatil yapıyor.” (K3)

“Gerçekten mağdur olanlar kalabilir. Yaşlıları, kadın ve çocukları misafir olarak kalabilirler. Geri kalanlar gönderilsin. Gençleri burada fink atıyor. Ülkelerinde savaş varken onlar burada tatil yapıyor resmen.” (K4)

“Karısı, çocuğu muhtaçsa gelsin ona bakarız. Açsa yedirir, giydiririz ama senden benden daha sağlıklı gençleri, ortalıkta dileniyor. Benim engelim var bacağımanın birinden ameliyat oldum ona rağmen ben gidip çalışıyorsam onlar da çalışsın.” (K5)

“Ülkesini koruması gereken ne kadar genç nüfus varsa hepsi göç etmeye kalkıyor. Siz kaçarsanız ülkenizi kim savunacak. Gerçek anlamda sığınmacı olan çocuklar ve savunmasız insanlardır. Bunlara diyecek tek sözüm yok ama kendi ülkesini koruyacak ve direnecek gücü olanın kaçıyor olmasına iyi bakmıyorum. Bunun adı korkaklıktır.” (K6)

“Yaşlıların, bayanların ve çocukların bize sığınmasını doğru buluyorum. Onlar için iyi yani Türkiye’de olmaları... Sığınması gereken bunlarken oysa bize gelen hep genç ve erkekler, ülkelerinde savaşmayıp gelip burada eğlenebiliyorlar. Kimse kusura bakmasın vatanını savunmayana adama güvenmem ben.” (K7)

“Onların ödemesi gereken bedeli biz barış gelsin, onlar orada rahat yaşasın diye ödüyoruz. Bizim gençlerimiz orada savaşırken Suriyeliler burada rahatça yaşıyor. Kadın ve çocuklar gelsinler kapımız sonuna kadar açık ama görüyoruz bunlar ailelerini orada bırakıp özellikle gençleri kaçıyor buraya. Kendi vatanını savunmayan adamdan hayır gelmez bize. Üstelik Türkçe öğreneyim diye bir dertleri yok hiçbirinin, ülkeyi Arabistan’a çevirdiler iyice.” (K8)

“Onlar namusunu arkada bırakıp kaçtılar. Biz hiçbir zaman namusumuzu arkada bırakıp kaçmayız. Vatanını savunacaksın.” (K12)

Yukarıdaki anlatılarda görüldüğü gibi yerli halkın kendi kurguladıkları bir göç ve mülteci algısı ve göçü kimlerin neden ve hangi koşullarda etmeleri hususunda belirli standartları bulunmaktadır. Aynı şekilde kimlerin mülteci sayılabileceği de bu standartlara dahil olmakta ve bu göç kurgusunu da çeşitli parametreler eşliğinde gerçekleştirmektedirler. Verilen örneklerle bakıldığında bu kurgunun inşası halkın kahramanlıkları, cesareti, geçmişte ve şu an ödenen

⁶ <https://multeciler.org.tr>

bedeller, son olarak da benzer durumda olası cesaret örnekleri üzerinden olmaktadır. Bu ortak görüş etrafında katılımcıların çoğuna göre, öncelikle savaştan kaçma erkekler için bir mazeret olarak görülmemektedir. İkinci olarak savaştan sadece savaşamayacak durumda olanlar kaçabilir; kadın, yaşlı, engelli, çocuk gibi. Ayrıca ülkelerini terk etmek zorunda kalan özellikle genç ve sağlıklı erkeklerin ise misafir olarak gelinen ülkede davranış pratiklerinin savaştan kaçan insan imajına yani mülteciye uygun olması gerektiği düşünülmektedir. Savaştan kaçan Suriyelilerin yerli halk nezdinde beklenen tutum ve davranışların aksi yönünde gerçekleştirdiği pratikler, yerli halk tarafından savaştan kaçan mülteci olgusunun irdelenmesine neden olmaktadır. Bu durum mülteciliği bir nevi mağduriyet kıskancına almaktadır. Bu insanın buradaki yaşam pratikleri arasında keyifli bir hayatın izlerine rastlamak onu mağduriyetinden sıyırmakta ve keyif çatan bir istilacıya dönüştürmektedir.

4.2. Keyif Hırsız Mülteciler

Yerleşik halkın bakış açısından Suriyelilerin, ‘mülteci olamama’ durumunu anlamak için çağın önemli sosyal bilimcilerinden olan Slovaj Zizek’in, bir öteki olarak mültecilerin nasıl birer “keyif hırsız”na dönüştüğüne ilişkin fikirlerine bakmak isabetli olacaktır. Zizek (2011:219) “keyif hırsız” kavramına, “*Kırılğan Temas*” adlı kitabında değinir ve bu bağlamda ötekini şöyle açıklar: Zizek (2011:215)’e göre, “öteki” olana her zaman artı bir keyif atfederiz ve bu durum bizim mevcut hayat tarzımızı tehdit ederek mahvetmektedir. Öteki ya bizim keyfimizi çalmak istiyordur ya da gizli bir keyfe ulaşmaya çalışmaktadır. Yani, “öteki”nde canımızı sıkan esas şey tam olarak keyfini organize etme biçimidir. Ötekinin bu organizasyonu fazla ve aşırı gelmektedir: yiyeceklerinin kokusu, gürültülü şarkıları, eğlenme şekilleri, sosyal alandaki ‘tuhaf’ tavırları vb. Yerleşiklere göre bir öteki olan mülteci, işlerimizi çalmaya çalışan bir işkolik ya da emeğimizden geçimini sağlayan bir aylaktır. Günümüz dünyasında göçmenlere karşı üretilen modern ırkçılık; “bizden olmayan”ın yahut “öteki”nin kendine has keyif alma tarzına duyulan nefret üzerinden beslenmektedir. Zizek’in öteki üzerine yaklaşımı ve keyif hırsız olarak kavramlaştırmasının yerli halkın, Suriyeli mültecileri görme biçimlerini anlamaya yönelik farklı bir pencere açtığını söyleyebiliriz. Katılımcıların bu bağlamda Suriyeli mültecileri görme biçimlerine bakıldığında:

“Bizde de durumu çok kötü olanlar var. İşsizlik ayrı bir dert, çalışma ayrı bir dert. Abi artık çalışan da mutlu değil. Her şey o kadar pahalı ki, çalışanla çalışmayan arasında büyük fark yok. Mülteciler de tuzu biberi oldu bunun. Diyelim herhangi bir işe başvurdu ücreti az mı buldun. Patrona göre, hava hoş çalışacak sürüyle mülteci var. Ee mecbur kabul ediyorsun. Sonra gel de bu insanları sev. Açıkça söylüyorum bunları eğlenirken görmek kanıma dokunuyor.” (K15)

“Bizim zaten yeterince yoksul vatandaşımız var. Üstüne kalkıp bir de ekonomik kaynaklarımızı bunlara ayırmamız sinirimi bozuyor. Kendi halkımız dururken ben yabancılara verilmesine kızıyorum.” (K14)

“Doğrusu benim hayatımda herhangi bir temasım olmuyor ama gözlemlerimi anlatabilirim. Vatandaş haklı olarak kiskanıyor onlara sunulan imkanları. İşte bunları görüyorlar parklarda, kafelerde nargile içip, eğlenirken. Bizim insanımız zaten zar zor geçiniyor. Dışarıya üniversite mezunu işsiz dolu, üstelik kira, vergi ve ekonominin geldiği durumu göz önüne aldığımızda halkın tepkisi bence oldukça anlaşılır.” (K9)

“Bakin bu tutumun ırkçılıkla karşılaştırılmaması gerek. Bunlar bize faydalı bir şey katmıyor. Bize bir şey katmadıkları gibi kadın düşmanı, çağ dışı, eğitime karşı insanları görmekten bıktım. Eskiden acıyordum bunlara şimdi ise görüyorum ki keyifleri gayet yerinde her biri çocuk doğuruyorlar, vatanını savunmaktan aciz, burada eğlenmeye gelen insanlardan elbette hazzedemem. Üstelik eğlenirken bizi rahatsız etmeleri de cabası, yanımda bir erkek olsa da durup bön bön bakıyorlar.” (K10)

“Bir insan ve Müslüman olarak bu insanlara yardım etmemizi doğru buluyorum. Fakat bu insanlarla kültür dünyamız çok farklı. Çok kaba ve görgüsüzler. Abartılı duygularla yaşamayı ve gösterişi seviyorlar. Parfümlerinden takılarına kadar. Yani güzel yaşasınlar, eğleninler fakat bunu daha az taşkınlıkla yapabilirler. Nihayetinde misafir dediğin biraz çekingen ve usturuflu olur. Bunlar da o yok işte, artık bana işgalci gibi geliyorlar.” (K13)

Yukarıdaki katılımcıların anlatılarında görüldüğü üzere; Suriyelilerden rahatsızlığını dile getiren İzmirli yerleşikler, aslında Zizek'in de sözünü ettiği gibi Suriyelilerin, kendi keyiflerini yerinden ettiklerini düşündükleri için rahatsızlık duymaktadırlar. Katılımcıların anlatılarına bakıldığında: Suriyelilerin kendi yaşam tarzlarını, kendilerine ait müzik, eğlence, yemek kültürlerini yaşatıp, sürdürmeleri yahut örneklerde sıklıkla geçen nargile içmeleri, parklarda oturmaları vb. gibi hayatlarına ilişkin ne varsa bunu devam ettirmeleri yerli halkta hoşnutsuzluk yaratmaktadır. Ayrıca yerli halkın bu görme biçiminde ülkede giderek kötüleşen ekonomik koşulların etkisi de yadsınamaz. Mültecilerin iktisadi hayata etkileri ele alındığında, dünyanın birçok yerinde “birilerinin işlerini çalan veya emeklerinden geçinen aylaklar” olarak görülen mülteciler ve sığınmacılar keyif hırsızına dönüşebilmektedir. Katılımcıların da belirttiği gibi, Suriyelilerin ucuz iş gücü olarak kullanılıyor olması; emeğin bu şekilde değersizleştirilmesi, tüketilmesi ve rekabete sokulması kaçınılmaz olarak Suriyelilerin “işlerimizi çalan bir işkolik ya da bizim emeğimizden geçinen bir aylak” olarak görülmesine neden olmaktadır.

Özetlersek katılımcıların Suriyelileri, mülteci olarak görmemelerinin esas nedeni Suriyelilerin, İzmirli yerleşiklerin zihnindeki mülteci imgesine uyuşmayan pratikler sergilemesinden kaynaklanmaktadır. Mülteci, sığınmacıdan ya da yoksuldan beklenen görünümü karşılayamama yahut aksi yönde pratiklere sahip olma hali, yerleşiklerin Suriyelileri mülteci olarak görmeme eğilimini pekiştirmektedir. Buradaki mülteci imgesinin ise yoksullukla pekiştirilen, sürekli hayatın yok yerinde, yardıma muhtaç insan olarak kodlanmış olduğunu görülmektedir. Bu insanların iyi yaşamaları yahut hayattan keyif almaları, yerleşiklerin tahammül sınırlarını aşmaktadır. İyi giyinmek, güzel kokmak, tatil yapmak, eğlenmek vs. bunlara sahip olan her bir Suriyelinin yerel halk tarafından kodlanan ‘mülteci’ imajını bozduğunu görmekteyiz. Çünkü bu insanların yerli halka göre, bunu yapmaya hakları yoktur. Onlardan beklenen hayat çehresi: görünmez olmaları, yardıma muhtaç olmaları, çile çekmeleri ve buna rağmen isyan etme hakkının olmadığı bir hayat. Yerli halkın zihnindeki mülteci imgesi, salt düşünsel bir sürece işaret etmemekte, bu düşünsel kurgu gündelik hayata sirayet ederek nefrete ve ayrımcılığa zemin hazırlayabilmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Mensubu oldukları devletlerdeki çatışma ve şiddet ortamının yarattığı koruma zafiyetinden ötürü, yurtlarını terk etmek zorunda kalan ve benzeri sebeple geri dönemeyen insanlar, genel olarak mülteci olarak adlandırılmaktadır. Söz edilen insanların yoksun kaldığı korumanın, mensubu oldukları devletlerden farklı devletlerce sağlanması, temel insan haklarından yararlanmaları oldukça önemlidir. Mülteci statüsü güvenli bir gelecek inşası için bu bağlamda öncelik taşır. Araştırmada bu önceliğin gerekliliği açısından tartışmaya açılan mülteci ol(ama)ma haline ilişkin bulguların değerlendirilmesi ise şöyledir: Mülteci olamama hususunda öncelikle Türkiye’deki temel problemlerin çoğunun hukuksal alanda yaşandığını ve özellikle uluslararası sözleşmelerin tam manasıyla uygulanmamasından kaynaklandığını görülmektedir. Avrupa dışından gelenlere mültecilik hakkı tanınmamakta ve geçici koruma gibi koruma türleri üzerinden sığınmacılara haklar tanınmaktadır. Türkiye’de şu an geçici koruma kimlik kartına sahip insanlar çeşitli haklara sahip olsalar da hukuksal belirsizlikleri halen devam etmektedir. Çünkü geçici koruma kimliğinin her geçen yıl içi boşalmakta, nihayetinde belirli bir süreyle sahip olunması gereken bu kimlikle Suriyeliler uzunca bir süredir yaşamaktadırlar. Coğrafi sınırlama nedeniyle Türkiye’de resmi olarak sadece 28 kişiye mülteci statüsü tanınmıştır.⁷ Suriyeliler üzerinde ise farklı bir uygulama söz konusu: Suriye’deki iç savaş sonrası yaşanan kitlesel göçün kontrolü için geçici koruma mevzuatı yaratılmıştır. Suriyeliler Türkiye’de siyasi söylemde de uzunca bir süre misafir olarak adlandırılmıştır. Bu kimliğe sahip Suriyeliler, Türkiye’den sadece

⁷ <https://www.goc.gov.tr/multeci#>

üçüncü bir ülkeye gönderilebiliyorlar. Üçüncü ülkeler de yeterli kontenjanı açmadıklarından dolayı Türkiye’de geçici koruma kimliğine sahip olanlar için tam bir belirsizlik hâkim. Özetle şunun görülmesi gerekiyor: Suriyelilerin Türkiye’de çocuklarını yetiştirebilecekleri, geleceklerini kurgulayabilecekleri, kimlik alabilecekleri ve bu ülkenin yurttaşı olabilecekleri bir standart görünürde yok. Bu noktada Türkiye’deki mülteci hukuku da bu standardı henüz sağlayabilmiş değil. Bunun sağlanmaması durumunda ise Suriyelilerin her daim başka ülkelere gitme hayali kurup, kendi hayatlarını riske atacakları yolculuklara çıkacakları öngörülebilir. Başlangıçta Türkiye’nin Suriye iç savaşından sonra aldığı tavır aslında oldukça insaniydi, birçok ülkenin yapamayacağı/yapmadığı şeyi yaptığı bilinmektedir. Esas sorun ise şu noktada başlıyor: Türkiye, Suriyelilere bir gelecek tahayyülü sunabiliyor mu? Geçici koruma altındakiler şunu bilemiyorlar “biz burada bir 10 yıl daha kalsak sonra vatandaşı olur muyuz?” Bir bilinmezlik içinde yaşamaya çalışıyorlar. Neredeyse 12 yıl gibi bir süre geçti, bu insanların çocukları doğuyor burada, evlerini ve işyerlerini kurdular kısaca bir yaşam inşa etmeye çalışıyorlar. Sonuç olarak, politikadaki bu belirsizliğin yarattığı mülteci olamama hali hem Suriyelilerin yaşamlarını hem de yerel halkın Suriyelilere yönelik tutum ve davranışlarını ciddi anlamda etkilemektedir.

Alandaki bulguların sonuçlarına bakıldığında ise ilk olarak İzmir’deki yerleşiklerin Suriyelilerin ülkelerini terk etmelerine neden olan savaş konusuna yaklaşımları dikkat çekmektedir. Suriyelilere zorunlu göçe zorlayan iç savaşın yerli halk tarafından değersizleştirme eğiliminin altında yatan olası nedenler ise şunlardır: Öncelikle savaş mağduru mülteci kimliğinin erozyona uğratılmasıyla pekiştirilen ve yeniden üretilen bir kahraman Türk mitinin güçlendirildiğini görülmektedir. Vatansızlık, erkeklik eleştirisi, korkaklık yaftası ve ulu Türk Tarihi gibi savaş üzerinden geliştirilen çeşitli eril söylemlerin yerli halkın Suriyelileri görme biçimine ve biz kimliğinin inşa edilmesi sürecine doğrudan etki ettiği görülmüştür.

Araştırmanın bulgularının sonuçlarında dikkat çeken bir diğer önemli nokta ise, İzmir’deki yerleşiklerin bir mülteci tanımı olduğu gibi kendi kurguladıkları bir göç algısı ve göçü kimlerin neden ve hangi koşullarda etmelerine ilişkin standartlarının olmasıdır. Özellikle Suriyeli ve Afgan mültecilerle kendilerini kıyaslayarak şayet kendilerinin aynı durumda kalmaları halinde ölmeleri pahasına savaşacaklarını, mülteci olacaklarına kendi topraklarında ölmeyi tercih edecekleri yönünde ortaklaştıkları görülmüştür. Ayrıca yerleşiklerin gözünde, Suriyelilerin İzmir’deki yaşam pratikleri arasında keyifli bir hayatın izlerine rastlamak ise onları mağduriyetinden sıyırmakta ve keyif çatan bir istilacıya dönüştürmektedir. Sonuç olarak yerleşiklerin yarattığı mülteci imgesinin, yoksullukla pekiştirilen yardıma muhtaç insan olarak kodlandığı görülmüştür. Suriyelilerin iyi yaşamaları yahut hayattan keyif almaları, yerleşiklerin tahammül sınırlarını aşmaktadır. İyi giyinmek, güzel kokmak, tatil yapmak, eğlenmek gibi eylemlere sahip Suriyelilerin, yerel halk tarafından kodlanan mülteci imajını bozmakta ve mülteci olamama haline götürdüğü görülmüştür.

Son olarak, Suriyelilerin Türkiye’deki hukukun temin etmediği ve İzmir’deki yerleşiklerin görme biçimlerinde yer alamadıkları bir insan hakkı olarak mülteciliğe ilişkin ısrarın temel nedeni: Bu insanların uluslararası sözleşmelerde açıkça belirtildiği gibi mülteci oluşudur. Cenevre Sözleşmesi bağlamında bir kişi, belirtilen kriterlere uyması halinde mülteci sayılmaktadır. Gerekli kriterleri karşılayan kişinin, mülteci statüsünü yasal olarak elde etmesinden önce kişi zaten bu statüyü fiilen elde etmiş olmaktadır. Mülteci statüsü devletler tanıdığı için değil, bu insanlar mülteci oldukları için devletler tarafından tanınmaktadır (BMMYK 1998: para. 28). Maalesef, Türkiye’nin iç ve dış politikalarında Suriyeli mültecilerin durumu araçsallaştırılarak kimi zaman bir oy nesnesine kimi zaman ise bir pazarlık malzemesine dönüşmektedir. Aslında bu durum yapısal bir soruna işaret etmektedir. Türkiye’deki yasa koyucuların çoğu şeyde olduğu gibi mülteci konusunda da konjonktürel bir tutum sergilediği görülmektedir. Bu tutum salt hükümete ve yönetime ait olmamakla birlikte muhalefeti de içermektedir. Kısaca Türkiye’de mülteci hakları ne insan hakları üzerinden ne de evrensel göç hukuku ilkelerine dayanarak inşa edilmektedir. Çoğunlukla siyasi atmosfere bağlı olarak günün gerekliliğine ilişkin verilen anlık kararlarla kaygan bir zemin üzerinden yükselmektedir. Sonuç olarak bu yaklaşımın Suriyelilerin hayatına etkisi ise 12 yıldır geçici koruma kimliğiyle yasal statülerinin gri bir alana hapsedilmesidir.

KAYNAKÇA

Akyürek, B. İ., (2007). *Mülteci Hukuku ve Türkiye’de Uygulaması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kırıkkale.

Camino, L. K., (2005). "Introduction". In L. A. Camino and R. M. Krulfeld (Ed.), *Reconstructing Lives, Recapturing Meaning. Refugee Identity, Gender and Culture Change*, (pp. 130-153). Amsterdam: Taylor and Francis.

Creswell, J., (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*, California: Sage Publications.

Çelik, N. B., (2016). “Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6 (3), 67-148.

Erdoğan, M., (2015). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Ergüven, N. S., & Özturanlı, B., (2013). “Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.

Faist, T., (2003). *Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar*, Çev. Azat. Z. G. ve Can. N., İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Frater-Mathieson, K., (2004). "Refugee trauma, loss and grief. Implications for intervention". In R. Hamilton & D. Moore (Ed.), *Educational Interventions for Refugee Children: Theoretical Perspectives and Implementing Best Practice*, (pp. 12-34), London: Routledge Falmer.

GİGM., (Temmuz 2014). *Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları: Ankara*, Yayın No: 18.

Giriş II, Çev. Kızıılçalı. P. S., 1. Baskı, İstanbul: Pinhan Yayınları.

Jansen, S., & Löfving, S., (2009). "Introduction: Towards an Anthropology of violence, hope and the movement of people". In Jansen, S. and Löfving, S. (Ed.), *Struggles For Home, Violence, Hope and the Movement of People*, (pp. 1-25), Oxford: Berghan Books.

Kaya, İ., & Yavuz, E., (2015). *Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu: Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri*, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Yayınları, 55. 1. Baskı. İstanbul.

Punch, K., (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, Çev. Bayrak. D., Bader. A., & Akyüz. Z., Ankara: Siyasal Kitabevi.

Kirişçi, K., (2000). “Disaggregating Turkish Citizenship and Immigration Practices”, *Middle Eastern Studies*, 36(3), 1-22.

Maley, W., (2016). *What is a Refugee?*, London: C. Hurst and Co.

Morrice, L., (2011). *Being a Refugee: Learning Identity, A Longitudinal Study of Refugees in the UK*. England: Trentham Books.

- Omidian, P., (2005). "Life out of context: Recording Afghan refugees' stories". In L. A. Camino & R. M. Krulfeld (Ed.), *Reconstructing Lives, Recapturing Meaning: Refugee Identity, Gender and Culture Change*, (pp. 130-153). Amsterdam: Taylor and Francis e-Library.
- Öztürk, N. Ö., (2017). "Geçici Korumanın Uluslararası Koruma Rejimine Uyumu Üzerine Bir İnceleme", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 66(1), 201-216.
- Park, R. E., (2016). "İnsan Göçü ve Marjinal İnsan". İçinde, *Yabancı: Bir İlişki Biçimi Olarak Ötekilik*. (der.) Levent Ünsaldı. Çev. Eren. K., Heretik Yayınları: Ankara. ss. 69, 82.
- Patton, M. Q., (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, Çev. Bütün. D., Ankara: Pegem Akademi.
- Sennett, R., (2014). *Yabancı: Sürgün Üzerine İki Deneme*, Çev. Birkan. T., İstanbul: Metis Yayınları (Özgün çalışma 2011).
- Merriam, S., (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, Çev. Turan. S., Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Toplu, R., (2014). *TOHAV Göç Analiz Raporu 2014*, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı.
- Töre, N., (2016). *Uluslararası Göç Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, (2013). T. C. Resmi Gazete, 28615, 11 Nisan.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H., (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zizek, S., (2011). *Kırılğan Temas*, Çev. Birkan. T., İstanbul: Metis Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT**GENİŞLETİLMİŞ ÖZET****BEİNG (UN)ABLE TO BECOME A REFUGEE**

Introduction and Research Purpose: In this study, through the results of in-depth interviews with Izmir residents in areas where refugees are concentrated, as well as a review of relevant literature, being or not being a refugee is discussed via both the legal dimension and the perspectives of the local population. The main question of the research addresses why, despite the considerable time that has passed since the influx of Syrian refugees into Turkey, these individuals are confined to temporary protection status rather than being recognized as refugees, and specifically the challenges and dilemmas associated with being seen as a refugee from the viewpoint of Izmir residents. In this context, the legal background of the issue is provided, followed by a scrutinization of who can be included or excluded based on the idea of being a refugee in the minds of Izmir residents.

Literature Review: The research primarily focuses on why the immigration law in Türkiye cannot provide the refugee right, a right which is granted by the international law, to millions of Syrians living in Türkiye with temporary protection status. According to Faist (2000/2003:43) In discussions about refugees, it is crucial to carefully examine the conditions that enable geographical mobility and the factors that lead to immobility. When we review the findings of studies in this area: it becomes apparent that a discourse blaming Syrians for "leaving and fleeing their country" has become widespread, and there is a prevalent belief that Syrians are not "patriotic." This general opinion expressed as "If necessary, you die for your country; you don't leave and run away" however, violates the right to life of refugees. Additionally, according to Zizek (2011:215), we always attribute an excess enjoyment to the "Other," and this situation threatens to undermine our current way of life. The "Other" is either perceived as trying to steal our enjoyment or attempting to access a hidden pleasure. Conceptualization of the joy thief, used in the research, provides a different perspective on how the local population perceives Syrian refugees.

Methodology and Findings: The field study of the research, was carried out in İzmir, a city that has a unique position for understanding migration from both inside and outside the country. In the research, in which we preferred qualitative research methods, interviews were conducted with locals of İzmir using the "in-depth interview technique"(Merriam, 2013). In the sampling selection, in order to discuss the perspective of the locals on the refugees in a holistic and inclusive way, some criteria that are different in terms of place and individuals - such as contact points with refugees and the density of the refugee population - were determined in advance, and in the light of these criteria, places and participants were selected using "maximum diversity sampling" (Creswell, 2007: 126).

Conclusions and Recommendation: Firstly, about not being able to have the status of refugee, most of the fundamental problems in Türkiye rise from the legal domain and specifically because of the reason that the international laws are not implemented properly. In Türkiye, people currently holding temporary protection identity cards have various rights, but legal uncertainties persist. This is because the temporary protection identity expires each year, and as a result, Syrians have been living for a long time with this identity that needs to be renewed for a certain period. According to the findings: In the eyes of the locals, encountering traces of a pleasurable life among the daily practices of Syrian refugees in Izmir helps to transcend their victimhood, transforming them into invaders who enjoy. In short, refugee rights in Türkiye are not constructed based on human rights or the principles of universal migration law. They often emerge on a slippery ground through impromptu decisions related to the exigencies of the day, largely influenced by the political atmosphere. As a result, the impact of this approach on the lives of Syrians has been the confinement of their legal status to a gray area for the past 12 years, under temporary protection identity.

KATKI ORANI BEYANI VE ÇIKAR ÇATIŞMASI BİLDİRİMİ

Sorumlu Yazar <i>Responsible/Corresponding Author</i>	Osman ŞİMŞEK			
Makalenin Başlığı <i>Title of Manuscript</i>	Mülteci Ol(ama)mak			
Tarih <i>Date</i>	08/07/2024			
Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme vb.) <i>Manuscript Type (Research Article, Review etc.)</i>	Araştırma Makalesi			
Yazarların Listesi / List of Authors				
Sıra No	Adı-Soyadı <i>Name - Surname</i>	Katkı Oranı <i>Author Contributions</i>	Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Destek ve Teşekkür (Varsa) <i>Support and Acknowledgment</i>
1	Osman ŞİMŞEK	%100	-	-